

nabar com *nabarrí* han pogut ser, en l'època en què es van formar els nostres topònims, substantius amb un significat com 'lloc pedregós'; o, per dir-ho amb un modisme ribagorçà 'lloc ple de pigalls', 'lloc pigallat'.²

És versemblant que la difusió del substantiu hagi ultrapassat els límits als quals està avui reduït el domini basc. És possible que es trobi també en les inscripcions ibèriques *n.a.b.a...*; i *n.o.ba.r.s.o.s.i.n.* de Lliria i d'Empúries respectivament (cf. Siles, *Léxico inscrip. ibéricas*, 1163 i 1164).

Un cop comprovada l'existència del substantiu *nabarrí*, passem a considerar l'element *be*.

Usat com a sufix indica la part baixa d'un indret: *mendibe* 'sota la muntanya' (Azkue, Dicc., s. v.). És versemblant que aquest sufix provingui del substantiu BEE «suelo», «bajo, parte inferior de un cuerpo» (Azkue, Dicc., s. v.), que pot constituir el primer membre d'un compost: *bee-barru* «zaguán», *beegela* «apósito bajo» (Azkue, Dicc., s. v.). La segona *e* s'elideix generalment en la declinació. Azkue dona exemples de la forma reduïda *be*: *betik* «desde abajo», *bekoa* «lo de abajo», *bera* «abajo», *betarrak* «los naturales de abajo». Tenint en compte que *beegela* és literalment 'l'habitació de baix' (no pas 'sota l'habitació') i que *Benafarroa* pot glossar-se com 'la Navarra de baix',³ res ens impedeix interpretar *Benavarri* com 'el pedregar de baix'. Potser els antics pobladors de la vila eren conscients que hi havia un pedreguer sobre el turó que dominava Benavarri, on està edificat el castell, i un altre més avall, allà on es troben les cases. Tot considerat, no trobem aquí aquesta interpretació de l'element inicial *Be*- sigui gaire objectable. X. T.

1 El llogaret consta de deu cases, tres d'elles habitades tot l'any, i s'assenta en una petita planada ben conreada, que contrasta enmig dels roquissars i les elevades parets dels congostos travessats per l'Ésera. Vist des de Morillo de Liena, s'observa clarament el poble sota un turó pedregós anomenat *Cimacuello* (Θιμακυέλο). — 2 Explicuem que ens referim a un derivat del substantiu *pigall* 'mena de còdol, roc o penyal', ben usual a la Ribagorça, també al Pallars en la forma *pigal*. Creiem que es relaciona no sols amb *piga*, *pigat* i *pigallat*, que corresponen al castellà *pecoso* sinó també amb *pigallat*, que es correspon amb el cast. *empedrado* i, potser millor encara, amb el fr. *bigarré*, occ. *bigarrat* i el cast. *abigarrado*. El meu propi sentiment lingüístic em diu que un jersei *pigallat* com els que amb llana de diferents colors em feia l'àvia, de qui vaig aprendre aquest mot, no és un jersei *pigat*, i que una gallina *pigallada*, no és una gallina *pigada*. L'exigüitat fonètica de l'element *pig*- fa imprudents els intents de cercar una relació amb l'arrel *big*- de l'occ. *bigarrat*, però no hem de renunciar-hi definitivament: tant *-all*, *-al* com *-arro* són sufixos pre-romans ben coneguts i la proximitat semàntica entre *pigallat* i *bigarrat* sembla ben provada. — 3 No som bascolegs i no hem de pretendre solucionar una qüestió com l'etimologia del nom de Navarra, l'antic regne el

desenvolupament del qual Castella i Aragó aconseguiren frenar. Però volem suggerir que el mateix mot que retrobem a *Navardún*, *Navarri*, *Benavarri* i potser a les inscripcions ibèriques podria estar també en l'origen del nom de Navarra. D'aquesta manera podria modificar-se l'argumentació de Coromines, sense renunciar-hi del tot: *Benavarri* no tindria relació directa amb *Navarra*, però tant aquesta com aquell posseirien el mateix element formatiu, *nabar* 'pedregar'. Res d'estrany que *Navarra* fos 'la pedregosa' per als pobles veïns, per als situats en terres més fèrtils i menys feréstegues.

15 BENAVENT

1) *Benavent de Segrià*, poble 8 k. al N. de Lleida. PRON. MOD.: *benabên* 1920 a Algerri, Alfarràs i Torrelameu.

DOC. ANT. 1168, G. de *Benavent*, figura entre els signants de la Carta d'Ordinació de l'església de Lleida, entre molts nobles d'Urgell, Llitera, Ribagorça, Segarra etc. (Villan., *Vi. Lit.* xvī, 258.4f.); Raimundus de *Benavent* entre els pobladors d'un lloc que el comte d'Urgell dona a poblar a Llitera l'a. 1174 (Font Rius, *C.d.p.*, § 151).

L'erudit lleidatà Pleyan de Porta, i Z. Rocafort (GGC, 158-9), en donen moltes cites en docs. medievals, de 1207, 1245, 1247, 1286, 1311, 1329, 1368, 1370, 1388; i des de 1191 a 1207, en què *Gombau de Benavent* fa vendes de part dels seus drets sobre la Torre de *Benavent*; el 1311 el notari reial mana «que lo dret de monedatge se plegàs per lo senyor de *Benavent* dels homes de *Benavent*»; també Reig Vilardell (*Monogr. de Cat.*, s. v.) en cita molts docs. des de 1171. En el cens de 1359 consta *Benavent* amb nou focs a la veueria de Lleida (*CoDoACA* xii, 19).

Un *Gombau de Benivent* figura en la Crònica de Pere III (ed. Bofarull, 54; Pagès 47.23) com a mort en les batalles per Sardenya, c. 1320; però potser era senyor del poble (avui dit *Benavente*) prop de Graus, ja en terra aragonesa; car, en la llista dels morts per la conquesta, la Crònica el posa entre els quatre barons d'Aragó que hi sucumbiren (junt amb tres de nom Luna), i no amb els de Catalunya. Però com que *Gombau* era nom hereditari entre els senyors de *Benavent de Segrià* com hem vist, aa. 1168, 1191 i 1207, i és NP català, no aragonès, se'n dedueix que el *Benavente* de Graus, fou probablement una creació succeïda del nostre *Benavent*.

2) *Benavent de la Conca*, poble a l'extrem SE. de la Conca de Tremp (GGC, 785).

DOC. ANT. 1069: *Benaudent* (BABL vi, 115); 1071: id. (MiretSs, *Castellbò*, 355; 1079: en les afrontacions de Biscarri: «a meridie in terminis de castrum *Benavente* vel in quallum [= coll] Sancti Egidii, de occiduo --» (GGC, 786, n. 287).

3) Com a cognom és sobretot valencià: el trobo a Polinyà, Simat, Quatretonda i Benissa, i *AlcM* a quatre punts val.; altrament només a Gandesa i Cardo-